

Forslag til: Inatsisartutlov nr. xx af xx. xxx 2020 om valg til Inatsisartut
(Formand for Naalakkersuisut)

Forelæggelsesnotat
(Formand for Naalakkersuisut)

1. behandling

På vegne af Naalakkersuisut skal jeg hermed forelægge forslag til Inatsisartutlov om valg til Inatsisartut.

Den væsentligste nyskabelse i lovforslaget er indførelse af mulighed for afgivelse af digital brevstemme via internet. Det vil øge digitaliseringen af valgprocessen, og det er i overensstemmelse med den gældende digitaliseringsstrategi.

Den eksisterende valglov er Landstingslov nr. 9 af 31. oktober 1996 om valg til Grønlands Landsting. Der er siden 1996 foretaget ændringer 3 gange. Loven trænger til en revision.

I forslaget til en ny valglov er der fokus på at sikre en modernisering af lovteksten med ny struktur, opdatering af sproget, tilpasning af terminologien, udbygning af bemærkningerne samt indførelse af adgang til afgivelse af digital brevstemme.

Det er et mål, at den nye valglov giver bedre muligheder for vælgere, som med de nuværende bestemmelser oplever vanskelighed med at kunne afgive stemme. Så mange vælgere som muligt skal have adgang til at afgive deres stemme.

De væsentlige konkrete nyskabelser i lovforslaget er:

Valgret til Inatsisartut

Som en nyskabelse foreslås det, at personer, der eksempelvis er på uddannelse uden for Grønland, bevarer deres valgret, såfremt de flytter tilbage til Grønland inden 6 måneder efter, grundlaget for det midlertidigt ophold er afsluttet. Med forslaget ønsker Naalakkersuisut at undgå, at folk der midlertidigt har haft ophold uden for Grønland for eksempelvis at studere, fortaber valgretten, hvis valget udskrives umiddelbart efter, de er flyttet tilbage til Grønland efter endt uddannelse.

Sammensætning af Valgnævnet

Det foreslås, at sammensætningen af Valgnævnet ændres således, at Valgnævnet fremover vil bestå af departementschefen i Formandens Departement som formand, retschefen hos Naalakkersuisut, 1 medlem udpeget af kommunerne i forening samt biskoppen, eller disse 4 medlemmers stedfortrædere. Udvidelsen af Valgnævnet til også at omfatte retschefen hos Naalakkersuisut er begrundet i et ønske om at styrke Valgnævnets juridiske kompetencer.

Sammensætning af valgbestyrelser

Det foreslås, at valgbestyrelsernes sammensætning ændres således, at valgbestyrelserne fremover vil bestå af borgmesteren samt 2 kommunalbestyrelsesmedlemmer valgt af kommunalbestyrelsen ved forholdstalsvalg ved brug af d'Hondts forholdstalsvalgmetode. Det foreslås samtidig, at de udpegede grupper desuden udpeger stedfortrædere for medlemmerne.

Partiers opstillingsberettigelse til valg til Inatsisartut

Som en central nyskabelse foreslås det, at et parti automatisk er opstillingsberettiget til Inatsisartut, hvis partiet ved seneste valg blev repræsenteret i Inatsisartut. Således foreslås det, at kravet om, at et parti fortsat skal være repræsenteret i Inatsisartut ved valgets udskrivelse, bortfalder.

Det er fortsat et krav, at ved alle kandidater, som anmeldes fra et parti, skal partilistanmeldelsen være underskrevet af det organ i partiet, som ifølge partiets vedtægter godkender opstilling af kandidater til valg til Inatsisartut.

Naalakkersuisut ønsker med forslaget at styrke den demokratiske proces ved at sikre, at små partier, der er blevet indvalgt, men som oplever, at de indvalgte medlemmer skifter parti i valgperioden, har en bedre mulighed for at være opstillingsberettiget ved det følgende valg.

Ændring af terminologi for afgivelse af forhåndsstemme

Terminologien i lovforslaget er bragt i overensstemmelse med internationale standarder. Det betyder, at begrebet brevstemme, som det hidtil har været benyttet, erstattes med begrebet forhåndsstemme. Dette skal ses i sammenhæng med indførelse af adgang til afgivelse af digital brevstemme via internet.

Afgivelse af digital brevstemme

Som en central nyskabelse foreslås det, at der indføres en mulighed for, at Naalakkersuisut kan beslutte, at brevstemme kan afgives digitalt og også optælles digitalt. Det foreslås i forlængelse heraf, at Naalakkersuisut kan beslutte, at ordningen skal evalueres med henblik på en vurdering af, om afgivelse af digital brevstemme er forløbet tilfredsstillende.

Forslaget om mulighed for at kunne afgive digital brevstemme har givet anledning til en række principielle overvejelser. De væsentligste overvejelser skal anføres her:

a. Hemmelighed

Den nye valglov lægger op til, at ansvaret for at sikre hemmeligholdelse af den enkelte vælgers afgivelse af stemme også skal påhvile den enkelte vælger. Det er en ændring i forhold til gældende lovgivning, hvor ansvaret for at sikre hemmeligholdelse af den enkelte vælgers afgivelse af stemme alene ligger hos myndighederne. Med ændringen lægges der op til et brud med dansk holdning på området. Grønland kommer i stedet for til at lægge sig på linje med den holdning på området, som gælder i Norge, Sverige og Finland.

b. Tilgængelighed

Ved at åbne for, at vælgerne kan afgive deres stemme i et ikke-kontrolleret afstemningsmiljø, bliver muligheden for at afgive sin stemme pludselig meget mere tilgængelig. Det er netop den øgede tilgængelighed, som Naalakkersuisut har til hensigt at sikre ved at åbne for, at vælgere fremover vil kunne afgive deres stemme i form af en digital brevstemme via internet.

c. Fordele ved afgivelse af digital brevstemme

De fordele, som Naalakkersuisut navnlig forventer, at afgivelse af digital brevstemme vil indebære, er følgende:

Afgivelse af digital brevstemme kan give bedre muligheder for, at søfarende og personer, som opholder sig midlertidigt uden for Grønland, kan deltage i valg. Søfarende kan være på havet i stort set hele en valgkamp. Derved er de i dag i praksis afskåret fra at kunne stemme ved brug af fysisk forhåndsstemme.

Tilsvarende har personer, som opholder sig midlertidigt uden for Grønland, eksempelvis studerende, oplevet, at deres fysiske forhåndsstemme ikke altid er nået frem til det afstemningssted, hvor den fysiske forhåndsstemme skulle optælles.

Disse grupper af vælgere vil i særlig grad kunne have nytte af muligheden for afgivelse af digital brevstemme.

d. Centralisering af optælling af fysiske forhåndsstemmesedler og digitale brevstemmer

Det foreslås, at Naalakkersuisut kan beslutte, at optælling af fysiske forhåndsstemmesedler kan centraliseres og optælles centralt sammen med digitale brevstemmer. Centraliseringen af optælling af fysiske forhåndsstemmesedler bliver først påkrævet, når det bliver muligt at afgive digital brevstemme.

Centraliseringen er nødvendig, da der ved optællingen af afgivne stemmer skal ske en koordinering mellem optælling af fysiske forhåndsstemmesedler og optælling af digitale brevstemmer. Denne koordinering kan af tekniske og sikkerhedsmæssige årsager ikke placeres ved de enkelte afstemningssteder.

Muligheden for afgivelse af digital brevstemme via internet skal først aktiveres af Naalakkersuisut, når et it-system til håndtering af digitale brevstemmer er blevet etableret. Det er forventningen, at et sådant it-system vil kunne være klar i løbet af 2022.

e. Den traditionelle valgdag kan ændre sig

En udfordring ved at åbne for mulighed for at afgive digitale brevstemme kan på sigt være, at den tradition, vi i dag har for, at mange møder frem ved afstemningsstederne og stemmer på selve valgdagen, gradvist vil ændre karakter, hvis der i løbet af nogle år bliver mange, som måtte vælge at afgive digital brevstemme.

Økonomi

Baggrunden for at indføre mulighed for at afgive digital stemme er i udgangspunktet ikke et ønske om effektivisering eller besparelse. Baggrunden er et ønske om at styrke 'det demokratiske samfund'.

Ved at indføre adgang til at afgive digital brevstemme forventes der en række omkostninger forbundet med udvikling og implementering af det it-system, som skal håndtere afgivelse af digital brevstemme. Omkostningerne til udvikling og implementering af it-systemet skønnes fremadrettet at være i størrelsesordenen 2 millioner kroner. En del af omkostningerne til udvikling og implementering af it-systemet vil kunne hentes fra eksisterende konti. PDA (Pisortat Digitalinngorsaanermik Aqutsisoqatigiivi) (tidligere FOIS) har for 2020 bevilget 400.000 kr. til udarbejdelse af udbudsmateriale for det nye system.

Naalakkersuisut forventer derudover at prioritere indarbejdelse i forslag til finanslov for 2021 en særskilt bevilling på 1,5 mio. kr. til udvikling og implementering af det it-system, som skal håndtere afgivelse af digital brevstemme.

Der er med finanslov for 2020 allerede sikret tilstrækkelig administrativ kapacitet til styring og håndtering af udvikling, implementering og drift af mulighed for afgivelse af digital brevstemme.

Naalakkersuisut skal i øvrigt henviser til lovforslaget og dets bemærkninger.

Med disse bemærkninger overlader jeg forslaget til Inatsisartuts velvillige behandling.